

Alarm om energi og klima

Norske journalister konsentrerer seg om finanskrisen og har stort sett ikke fått med seg IEAs (International Energy Agency) alarmerende rapport om utsiktene for verdens energiutvikling. Der brukes uvanlig sterke ord som «sjokkerende klimafølger» og «energirevolusjon».

Sigbjørn Grønås,
professor i meteorologi,
Geofysisk institutt, UiB

KRONIKK

DAGENS PLANER OM KLIMAKUTT hindrer ikke en alvorlig global oppvarming. På møtet i København neste år må derfor klimapolitikken settes på rett spor. Tydelig inspirert av Martin Luthers ord om at veien til helvete er brolagt med gode hensikter, skriver de: Veien fra København må være brolagt med langt mer enn gode intensjoner.

FNs klimapanel IPCC har autoritet på kunnskap om den globale oppvarmingen. Når det gjelder politikk for sikring av energitilgang i framtiden, har IEA lignende autoritet, selv om institusjonen ikke er organisert under FN, men OECD. I november kom deres flaggskiprapport World Energy Outlook 2008. Her spares det ikke på kruttet: Dagens trend i energitilgang og forbruk er helt tydelig ikke bærekraftig – verken miljømessig, økonomisk eller sosialt. En revolusjon må til, og IEAs direktør uttaler: Vi må finne veien i en global energirevolusjon ved å øke energieffektiviteten og øke bruken av lavkarbonenergi. IEA innser at olje fortsatt vil være verdens viktigste energikilde i mange år, også under de mest optimistiske scenarier for utvikling og bruk av alternativ energi. Men de slår fast: Skal en unngå katastrofale og irreversible skader på det globale klimaet, må verdens energikilder gjøres karbonfrie – intet mindre. Det synes å være et hav mellom IEA og norske oljemyndigheter. I sin kommentar til rapporten skriver Oljedirektoratet utelukkende om framtidig oljeproduksjon.

DAGENS UTVIKLING: IEA setter opp et referansescenario for energiutvikling og klimautslipp fram til 2030. Det bygger på utviklingen slik den observeres og planlegges i dag, dvs. etter rådende energipolitikk der dagens planer for klimakutt og utvikling av alternativ energi er tatt med. Energibehovet i verden vil i dette scenariet øke med 45 prosent fra 2006 til 2030. Fossilt brensel vil i 2030 utgjøre 80 prosent av verdens energiproduksjon, bare litt mindre enn i dag. Kina og India vil stå for halvparten av energiøkningen, og land utenom OECD vil øke sin andel fra 51 til 62 prosent. Økt behov for olje vil utelukkende komme i land utenom OECD. Bruken av fornybar energi vokser raskest og vil etter 2010 bli den nest største kilden etter kull. Det blir også en vekst i vannkraft, men den totale betydningen vil avta litt. Det vil være olje nok,

UNNFALLENHETSSYMBOL? Flyfoto av Naturkraft sitt gasskraftverk på Kårstø i Tysvær. (Foto: Jonas Haarr Friestad)

Ny, skremmende verdensrapport

Det synes å være et hav mellom IEA og norske oljemyndigheter.

men tilgangen vil avhenge av produksjonen innen land i Opec.

Rapporten understreker at dagens klimabestrebelse ikke vil dempe den globale oppvarmingen nevneverdig. Referansescenariet fører nemlig til en dobling av konsentrasjonene til drivhusgasser ved slutten av hundreåret og en global oppvarming som på sikt kan bli helt opp til seks grader. Fram til 2030 vil utslippene av CO₂, som energibehovet, øke med 45 prosent til 41 Gt (Gigatonn: 1000 milliarder tonn). Tre fire deler av økningen kommer i Kina, India og Midtøsten og hele 97 prosent i land utenom OECD. Likevel vil utslippene i OECD-land fortsatt være langt høyere per capita enn i land utenom OECD. Utslippene i OECD-land når sitt maksimum ved 2020 og flater deretter ut. Bare i Europa og Japan blir utslippene i 2030 lavere enn i dag.

NØDVENDIGE TILTAK: IEA vurderer hva som må til for å stabilisere konsentrasjonene til drivhusgasser på henholdsvis 550 og 450 deler CO₂-ekvivalenter per million deler luft (ppm) ved slutten av hundreåret. Disse to scenariene – 550-politikk og 450-politikk – leder til en global oppvarming på henholdsvis cirka tre og to grader. Begge scenarier følger samme kurve for klimakutt fram til 2020 da reduksjonen er 10 prosent i forhold til referansescenario. 450-politikk, som Norge og EU går inn for, krever deretter kutt som i 2030 er 37 prosent under referansescenariet. Tilsvarende tall for 550-politikk er 19 prosent. Begge scenarier krever en helt ny klima- og energipolitikk, hensiktsmessige reguleringer, en rask utvikling av et internasjonalt karbon-

marked og økende investering i energiforskning.

Kuttene i utslippene i 550-politikk må først og fremst skje ved energieffektivisering (60 prosent). I tillegg kommer bidrag fra kjernekraft og fornybar energi der biobrensel inkluderes. En må i tillegg ha på plass teknikk for å fange og lagre karbon i kullkraftverk (CCS carbon capture and storage), spesielt i rike land. Med 450-politikk anslår IEA at 54 prosent av reduksjonene må skje ved energieffektivisering, 23 prosent ved fornybar energi og biodrivstoff, 14 prosent ved CCS og 9 prosent ved kjernekraft. IEA peker på at selv om det skulle oppnås politisk enighet om dette scenariet, er det ikke sikkert at det lar seg gjennomføre. Grunnen er at det bygger på bruk av teknologi som ennå ikke er ferdig utviklet.

Begge scenarier krever svære investeringer. IEA anslår at 550-politikk vil kreve 0,24 prosent mer av verdens GDP (brutto nasjonalprodukt) enn referansescenariet. Tilsvarende tall for 450-politikk er 0,55 prosent. I tillegg kommer økte individuelle utgifter til mer effektive biler, en-øk-tiltak etc., men mye av dette er energieffektivisering som fører til mindre energitilgifter.

Leser en mellom linjene, har IEA liten tro på mulighetene til å dempe oppvarmingen til to grader, slik EU og Norge har som mål. Det toget er gått, dersom ikke helt nye tekniske muligheter skulle by seg fram eller om framtidig tilgang på fossilt brensel skulle være vesentlig mindre enn det IEA mener.

NORSK KLIMAPOLITIKK: Vil norske myndigheter bry seg om ropet fra

Regjeringens ja til bygging av gasskraftverk var symbolhandlingen som demonstrerte vår unnfallenhet.

IEA? Det er et faktum at Norges klimautslipp fremdeles øker etter 18 år med alvorlige advarsler fra IPCC. Vi gjør ikke engang forsøk på å oppfylle Kyotoavtalen etter intensjonen om at mesteparten av kuttene skal tas i eget land. Bortsett fra innføringen av CO₂-skatt i 1992, har Norge bare gjennomført symbolhandlinger for å få utslippene ned. Vi har svært gode intensjoner, med målet om to grader og klimaforliket som høydepunkter. Men vi slipper for tiden ut minst tre ganger så mye per innbygger som verden kan tåle for å nå målet om to grader. Også i framtiden vil utslippene være langt høyere enn i land som Kina og India. Men det er ikke måte på hvor mye klimautslipp vi skal redusere i utviklingsland.

Regjeringens ja til bygging av gasskraftverk var symbolhandlingen som demonstrerte vår unnfallenhet. Skulle vi ha behov for mer energi, kan vi med energieffektivisering trolig få dobbelt ut av den vannkraften vi alt har. Når vi likevel bygger gasskraftverk, er det selvsagt bra at regjeringen satser på CCS. Her forespeiler den en norsk eksportartikkel som skal redde verden. Måtte det lykkes. Men så lenge vi ikke tar våre egne utslipp alvorlig, handler vi som når foreldre, med sigarett i munn, prøver å overbevise sine barn – utviklingsland – om ikke å røyke.